

Innst. 38 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument 8:117 S (2011–2012)

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Jørund Rytman, Harald T. Nesvik og Peter N. Myhre om hvordan grensehandelen kan reduseres

Til Stortinget

Sammendrag

Grensehandelen fra Norge har over tid vært økende og utgjør, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) for 2011, 11,5 mrd. kroner, som er en økning på 9 pst. fra 2010. Grensehandelen foregår først og fremst som dagsreiser til Sverige, noe som utgjør 94 pst. av grensehandelsvolumet. Grensehandelen er en betydelig utfordring for norsk handelsnæring i grenseområdene, og antallet dagsturer økte med 12 pst. til 7,1 millioner reiser i 2011. Den økende trafikken gir også miljøbelastninger og store ekstra avgassutslipp fra kjøretøy.

Dette er en situasjon som er myndighetsskapt gjennom en særnorsk matvarepolitikk med høye tollmurer og et kunstig høyt prisnivå på mat for norske forbrukere. Høye norske særavgifter på sjokolade, alkohol og tobakk bidrar også til at norske forbrukere velger å dra til Sverige for å gjøre sine innkjøp.

Forslagsstillerne mener at forbrukerne skal ha mulighet til å kunne gjøre innkjøp i våre naboland og at grensehindre for handel skal bygges ned. Det er imidlertid like viktig at norsk matvarepolitikk og avgiftsnivå normaliseres slik at forbrukerne får et prisnivå på mat og produkter med særavgift i Norge som er på nivå med nabolandene. En slik omlegging vil gi grunnlag for økonomisk vekst og for flere tusen ekstra arbeidsplasser i handelsnæringen. Omleggingen vil gi forbrukerne større valgmuligheter med et bre-

dere vareutvalg og større konkurranse i det norske matvaremarkedet.

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak om hvordan grensehandelen kan reduseres. Saken skal inneholde en plan for reduksjon av tollsatser på matvarer, en strategi for reduksjon av særavgifter til svensk nivå på grensehandelsutsatte varer samt en vurdering av forsøksordning med søndagsåpne butikker.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunvor Eldegard, Irene Johansen, Gerd Janne Kristoffersen, Thor Lillehovde, lederen Torgeir Micaelsen, Torfinn Opheim og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Jørund Rytman, Ketil Solvik-Olsen, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Arve Kambe, Jan Tore Sanner og Eli Skoland, fra Sosialistisk Venstreparti, Geir-Ketil Hansen, fra Senterpartiet, Arne Bergsvåg, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Borg-hild Tenden, viser til representantforslaget. Komiteen viser til at dokumentet har vært oversendt finansministeren for uttalelse, og viser til finansministerens svarbrev av 12. september 2012.

Grensehandel har mange årsaker, hvorav forskjeller i det generelle lønns- og kostnadsnivået, nasjonal avgiftspolitik, målrettede næringstiltak og valutakursutvikling er av de viktigste. Komiteen

er enig med forslagsstillerne i at en grensehandel på 11,7 mrd. kroner på dagsturer til utlandet i ettårsperioden fra 2. kvartal 2011 til 2. kvartal 2012, er en betydelig utfordring. Utfordringen som en stor grensehandel utgjør, griper dermed inn i helt sentrale utfordringer for Norge.

Komiteen ser grensehandel som en spesiell utfordring for utvikling av arbeidsplasser og tilbud innen handelsnæringen i Norge og med en spesielt negativ effekt på grensestrøkene mot våre naboland. Størrelsen på grensehandelen tilsier, som forslagsstillerne påpeker, at tusenvis av arbeidsplasser utvikles i naboland i stedet for i Norge. Komiteen ser at dette er en stor belastning på grenseområdet og at det hemmer aktivitet og utvikling i enkelte grensenære strøk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, er av den oppfatning at avgiftspolitikken på alkohol og tobakk er en viktig del av norsk folkehelsepolitikk. Avgiftsnivået diskuteres hvert år i forbindelse med statsbudsjettet og blir da fastsatt ut fra et totalperspektiv på hva man ønsker å oppnå. Balansegangen mellom nasjonale målsettinger og uønskede effekter som en stor grensehandel er, er åpenbart en utfordring. Flertallet er imidlertid av den oppfatning at diskusjonen om avgiftsnivået på dette området bør forbli en del av den samlede budsjettdebatten.

Flertallet vil understreke at tollvernet på landbruksvarer står sentralt i norsk landbrukspolitikk. Norge har ikke komparative fortrinn for jordbruksproduksjon, og importvernet er en forutsetning for å kunne sikre avsetningen av norske landbruksvarer og oppnå fastsatte priser i jordbruksavtalen.

Flertallet merker seg at en reduksjon av norske avgifter på alkohol og tobakk til svensk nivå, samt en fjerning av avgiftene på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer, ville gitt et årlig provenytap på om lag 12 mrd. kroner.

Flertallet tilrår at forslaget på denne bakgrunn ikke vedtas.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre registrerer at regjeringen i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet for 2013 har foreslått en omlegging av tollpolitikken for ost og kjøtt. Omleggingen vil medføre en betydelig prisøkning på visse ost- og kjøtttyper. En mer åpen verdenshandel er selve fundamentet for velferden vi har i Norge. Norsk jordbruk lever allerede et liv bak betydelige tollbarrierer og det er bred politisk enighet om at en viss beskyttelse er riktig og nødvendig ut fra nasjonale målsettinger og hensyn. De fleste land i verden beskytter sitt jord-

bruk. Norge ligger imidlertid også på dette området helt på topp i verden. Disse medlemmer er bekymret over at regjeringen velger en linje der norsk jordbruk blir mer avhengig av beskyttelse enn man allerede er i dag. Dette er imidlertid også et spørsmål som griper rett inn i sentrale skillelinjer i norsk politikk. Disse medlemmer vil imidlertid minne om uttalelsen fra 20 land – inkludert Norge – som ble vedtatt på WTO-møtet i desember 2011. I lys av finanskrisen og de betydelige utfordringer store deler av den vestlige verden opplever, var muligheten for proteksjonistiske tiltak en stor bekymring. I en «joint ministerial press statement» der den norske utenriksministeren deltok, het det: «We therefore commit to refrain from raising new barriers to trade in goods and services, imposing new export restrictions, or implementing WTO-inconsistent measures in all areas, including those that stimulate export». I lys av denne uttalelsen og i et Europa og en verden som har betydelige utfordringer på mange områder og der Norge framstår som et land med vekst og god utvikling i sysselsetting, er regjeringens politikk på dette området i beste fall umusikalsk.

Disse medlemmer mener det er viktig å se på alle muligheter for å begrense grensehandelen. Utvidet mulighet for søndagsåpne butikker innenfor de begrensninger som helligdager og andre hensyn tilsier, bør derfor vurderes.

Disse medlemmer framsetter derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å igangsette en forsøksordning med søndagsåpne butikker som et tiltak for å forsøke å begrense grensehandelen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at lønnsnivået i Norge nå er mer enn 50 pst. høyere enn hos våre handelspartnere og er økende. En økende grensehandel er delvis et helt naturlig utslag av dette.

Disse medlemmer er av den oppfatning at avgiftspolitikken på alkohol, sjokolade og tobakk er en viktig del av norsk folkehelsepolitikk. Avgiftsnivået diskuteres hvert år i forbindelse med statsbudsjettet og blir da fastsatt ut fra et totalperspektiv på hva man ønsker å oppnå. Balansegangen mellom nasjonale målsettinger og uønskede effekter som en stor grensehandel er, er åpenbart en utfordring. Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at diskusjonen om avgiftsnivået på dette området bør forbli en del av den samlede budsjettdebatt.

Disse medlemmer mener imidlertid at også denne debatten hører hjemme sammen med behandlingen av statsbudsjettet hvert år.

På denne bakgrunn kan disse medlemmer ikke støtte forslaget, men foreslår at representantforslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til svarbrev fra finansministeren der det fremgår at grensehandelen mellom Norge og Sverige først og fremst skyldes prisforskjeller og forskjeller i vareutvalg. Disse medlemmer mener at prisforskjellene i særlig grad skyldes den særnorske matpolitikken og det ekstreme nivået på særavgiftene i Norge sammenliknet med andre europeiske land. Disse medlemmer mener at den vedvarende økningen i grensehandelen gjør at det straks må gjøres grep for å redusere de politisk fastsatte prisforskjellene og utvalgsbegrensningene på norsk side. Disse medlemmer mener at reduksjonen i særavgifter ned mot svensk nivå bør skje gradvis, og at en oppmykning av matpolitikken må gjøres over tid for å sikre en bærekraftig overgang til moderne og friere rammebetingelser for norsk landbruksnæring. Disse medlemmer mener imidlertid at arbeidet må startes straks da grensehandelen tapper Norge for arbeidsplasser, ifølge organisasjonen Virke tilsvarer nå grensehandelen 5 pst. av total omsetning i norsk dagligvarehandel. Disse medlemmer mener også at forbrukerne bør få et bedre vareutvalg til lavere priser enn dagens matpolitikk leverer.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak om hvordan grensehandelen kan reduseres. Saken skal inneholde en plan for reduksjon av tollsatser på matvarer samt en strategi for reduksjon av særavgifter til svensk nivå på grensehandelsutsatte varer.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere å igangsette en forsøksordning med søndagsåpne butikker som et tiltak for å forsøke å begrense grensehandelen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme en sak om hvordan grensehandelen kan reduseres. Saken skal inneholde en plan for reduksjon av tollsatser på matvarer samt en strategi for reduksjon av særavgifter til svensk nivå på grensehandelsutsatte varer.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:117 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Jørund Rytman, Harald T. Nesvik og Peter N. Myhre om hvordan grensehandelen kan reduseres – vedtas ikke.

Oslo, i finanskomiteen, den 25. oktober 2012

Torgeir Micaelsen

leder

Eli Skoland

ordfører

